

Dispensation til etablering af kreaturovergang over beskyttet dige på matr. nr. 6cd, Ll. Værløse By, Værløse og 84a, Kirke Værløse By, Værløse

Furesø Kommune har den 8. maj 2025 modtaget en ansøgning om etablering af kreaturovergang over beskyttet dige i forbindelse med etablering af en græsningsfold på ca. 14 ha. Det ansøgte kræver dispensation fra museumslovens¹ § 29a.

Furesø Kommune, Natur og Miljø giver hermed dispensation fra museumslovens § 29a til at etablere en kreaturovergang på 2 meters bredde over diget. Dispensationen meddeles efter § 29a, stk. 1, jf. § 29j, stk. 2 på følgende vilkår:

1. Kreaturovergangen skal etableres som beskrevet i ansøgningsmaterialet.
2. Der må ikke foretages arbejde i eller kørsel på den resterende del af diget.
3. Hvis græsningen ophører, skal kreaturovergangen nedtages og hullerne i diget efter de bærende stolper, skal genfyldes med jord taget fra nærområdet.

Dispensationen er givet på grundlag af oplysninger i din ansøgning. Det forudsættes, at det ansøgte udføres som beskrevet samt på ovenstående vilkår. Kreaturovergangen placering fremgår af figur 1 og 2.

Dato: 21-05-2025

Sags nr.: 25/4569

Dok.nr.: 44772/25

Furesø Kommune

Center for By og Miljø

Tlf.: 7235 4000

Telefon åbningstider:

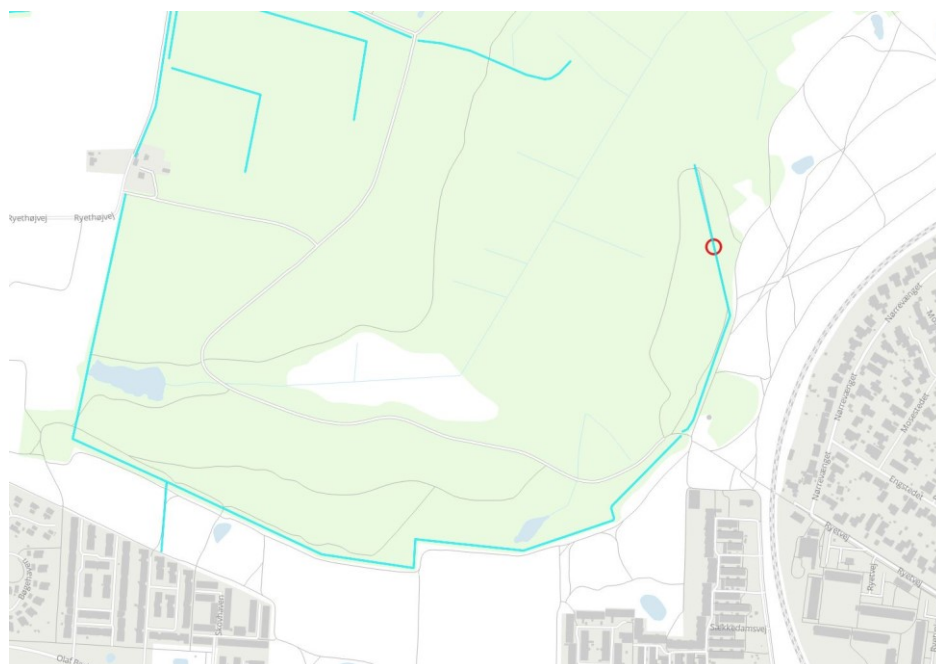
Mandag-fredag kl. 10-14

Torsdag kl. 10-17

Skriv til os via Digital Post fra
borger.dk og virk.dk

www.furesoe.dk

¹ LBK nr. 358 af 8. april 2014 af bekendtgørelse af museumsloven med senere ændringer

Figur 1. Oversigtskort der viser placering af beskyttet dige (turkis streg) samt kreaturovergang (rød cirkel).

Figur 2. Ortofoto fra forår 2024. Det beskyttede dige er vist med turkis streg og kreaturovergangen med en rød cirkel.

Øvrige tilladelser og dispensationer

Etablering af kreaturovergangen kræver også landzonetilladelse efter planlovens § 35, stk. 1. Furesø Kommune har den 21. maj 2025 meddelt landzonetilladelse til det ansøgte.

Baggrund

Diget udgør ejendomsskel mellem de to ovennævnte ejendomme. Matr.nr. 6cd, Ll. Værløse By, Værløse ejes af Furesø Kommune og matr.nr. 84a, Kirke Værløse By, Værløse ejes af Naturstyrelsen Hovedstaden.

Naturstyrelsen Hovedstaden har i mail af 12. maj 2025 givet samtykke til ansøgning om etablering af kreaturovergang over det beskyttede dige.

På østsiden af diget findes i dag en græsningsfold på ca. 2 ha, som afgræsses af kreaturer ca. 2-3 måneder om året. Som en del af Furesø Kommunes indsats for mere biodiversitet på Baunesletten er det planlagt at udvide græsningsfolden i både østlig og vestlig retning. Græsningsfolden vil således blive ca. 14 ha og det vurderes, at græsningen vil sikre og forbedre forholdene for dyr og planter i området.

Udvidelsen af folden i vestlig retning forudsætter, at kreaturerne kan komme over diget. Kommunen og Naturstyrelsen Hovedstaden vurderer i fællesskab, at den mest skånsomme løsning vil være at etablere en kreaturovergang, som beskrevet nedenfor, og dermed undgå at etablere et yderligere digegennembrud.

Det fremgår af ansøgningsmaterialet, at kvægovergangen er 2 meter bred og udføres i ubehandlet træ. Kreaturovergangen er i alt 8-9 meter lang, og består af et centralt vandret stykke på 1 meters længde (over digets toppunkt). Herfra er der ramper ned til terrænen på begge sider som hver er 3,5-4 meter lange. Overgangens overkant vil være hævet ca. 15-25 cm over digets toppunkt.

Kreaturovergangen funderes på i alt 12 stolper (Ø 16-18 cm), hvor af de 8 stolper sættes på digets skrånende sider. De øvrige 4 stolper sættes uden for diget. På stolperne monteres vanger (5 x 10 cm) som bærer plankerne som udgør kreaturovergangens dæk. Stolperne sættes i ca. 70 cm dybe huller, som bores med jordbor.

Selve diget frahegnes med et almindeligt 2-tråds kreaturhegn, for at undgå at dyrenes færdsel medfører slitage på diget. Det 2-tråds kreaturhegn føres over kreaturovergangen, for at undgå at dyrene kan bevæge sig ind på diget. Strømtrådene monteres på stolper så det følger overgangen.

Lovgivning

Dispensationen er givet efter § 29a, stk. 1 og § 29j, stk. 2 i museumsloven. Ifølge denne bestemmelse må der ikke uden kommunens forudgående dispensation foretages ændringer af sten- og jorddiger og lignende.

Formålet med beskyttelsesbestemmelserne er, at sikre de kulturhistoriske, biologiske og landskabelige interesser, der er knyttet til diger.

Sten- og jorddiger er beskyttet, når de er med på landkort i målestoksforholdet 1:25.000 i seneste udgave før 1. juli 1992. Desuden omfatter beskyttelsen alle stendiger, alle offentlig ejede diger og alle diger i og ved beskyttede naturtyper – uanset om de er vist på de trykte kort eller ej jf. dige bekendtgørelsens § 1, stk. 1.

Museumslovens § 29a er en forbudsbestemmelse, men kommunen kan i særlige tilfælde og undtagelsesvis dispensere til gennembrud eller anden påvirkning af et dige.

Af Slots- og Kulturstyrelsens vejledning om beskyttede sten- og jorddiger fremgår det, at en væsentlig jordbrugs- eller anden økonomisk eller rekreativ interesse ikke er en tilstrækkelig begrundelse for et indgreb på et dige. Formuleringen at der kun ”i særlige tilfælde” kan dispenseres fra forbuddet mod tilstandsændringer af diger, indebærer at dette kun kan ske sjældent. Med ”særlige tilfælde” sigtes til så væsentlige samfundsmæssige interesser, at de i den konkrete sag vil kunne tilsidesætte de bevaringsinteresser, bestemmelsen skal sikre”.

Internationale naturbeskyttelsesinteresser²

I forbindelse med ansøgning om etablering af kreaturovergang skal der foretages en vurdering af, om projektet i sig selv, eller i forbindelse med andre projekter, herunder tidligere gennemførte projekter, kan påvirke et internationalt naturbeskyttelsesområde væsentligt (væsentlighedsvurdering) eller skade eller ødelægge strengt beskyttede arter (bilag IV-arter) samt deres yngle- og rasteområder.

Internationale naturbeskyttelsesområder

Det beskyttede dige, som udgør skellinjen mellem to ovennævnte matrikler, udgør også afgrænsningen af Natura 2000-område N139 Øvre Mølleådal, Furesø og Frederiksdal Skov.

² BEK nr. 1098 af 21. august 2023 af bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter

Natura 2000-område N139 udgør habitatområde H123 og fuglebeskyttelsesområde F109. Området er udpeget for at beskytte den øvre del af Mølleådalens varierende ådalslandskab med de mange store og små søer, de tilknyttede lysåbne mose- og kærømråder og disses tilknyttede arter, samt de store omkringliggende skovområder. Natura 2000-området er arealmæssigt domineret af skov og store søer.

Væsentlighedsvurderingen foretages på baggrund af eksisterende viden om Natura 2000-området. Der er således indsamlet data om udbredelse og naturtilstand for naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget fra følgende kilder: Natura 2000-basisanalyse 2022-2027 for Natura 2000-område nr. 139, MiljøGIS, Arter.dk og Naturbasen.dk. Udgangspunktet for vurderingen er Natura 2000-planens målsætninger for de arter og naturtyper, der er på udpegningsgrundlaget. Det skal vurderes, om en eventuel påvirkning er så væsentlig, at der ikke kan opretholdes gunstig bevaringsstatus. Naturtyperne og arterne skal vurderes at være stabile eller i fremgang.

De overordnede målsætninger for Natura 2000-området er bl.a., at skov- og lysåbne naturtyper sikres en god-høj naturtilstand, og at områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtypernes hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder.

Kvægovergangen etableres på grænsen til, dvs. delvist i, habitatområde H123, og i en afstand af ca. 130 meter fra fuglebeskyttelsesområde F109. Udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område N139: Øvre Mølleådal, Furesø og Frederiksdal Skov udgøres af følgende arter og naturtyper:

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 123		
Naturtyper	Søbred med småurter (3130)	Kransnålalge-sø (3140)
	Næringsrig sø (3150)	Brunvandet sø (3160)
	Vandløb (3260)	Kalkoverdrev* (6210)
	Surt overdrev* (6230)	Tidvis våd eng (6410)
	Kildevæld* (7220)	Hængesæk (7140)
	Bøg på mor (9110)	Rigkær (7230)
	Ege-blandskov (9160)	Bøg på muld (9130)
	Skovbevokset tørvemose* (91D0)	Stilkeke-krat (9190)
		Elle- og askeskov* (91E0)
Arter	Skæv vindelsnegl (1014)	Sumpvindelsnegl (1016)
	Stor kærguldsmed (1042)	Lys skivevandkalv (1082)
	Stor vandsalamander (1166)	

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 109		
Arter	Rørhøg (Y)	Plettet rørvagtel (Y)
	Isfugl (Y)	Sortspætte (Y)
	Rørdrum (Y)	

Vurdering ift. naturtyper på udpegningsgrundlaget for Habitatområde H123

Der er kortlagt habitatnaturtypen Bøg på muld (9130) ca. 75 meter syd for hvor kreaturovergangen etableres. Der vil ikke ske kørsel, anlægsarbejde eller anden påvirkning af habitatnaturtypen. Anlægsarbejdet er begrænset lokalt til der, hvor kreaturovergangen etableres, og der sker ikke udledning af stoffer til omgivelser hverken via luft, vand eller jord, eller sænkning af grundvandet.

Sammenholdt med den beskudte størrelse af anlægget er det kommunens vurdering, at det ansøgte i sig selv, eller i forbindelse med andre projekter, ikke vil medføre væsentlig forringelse eller forstyrrelse af naturtyper på udpegningsgrundlaget.

Vurdering ift. arter på udpegningsgrundlaget

Jorddiget er uden vegetation der hvor kvægoevergangen etableres, og der fældes ikke træer eller buske i forbindelse med projektet. Jorddiget ligger på et område som er veldrænet og uden vådområder, fugtig bund eller vandsamlinger. Stedet rummer heller ikke tuet vegetation eller stående eller liggende dødt ved Ca. 75 meter vest for hvor overgangen etableres, ligger Sækken, som er et større moseområde (ellesump og hængesæk).

Der er ikke udpeget eller kortlagt levesteder for arter på udpegningsgrundlaget i nærområdet. På baggrund af besigtigelse af diget vurderes det, at diget ikke udgør egnet levested for skæv vindelsnegl, sumpvindelsnegl, lys skivevandkalv, stor kærguldsmed, stor vandsalamander, plettet rørvagtel eller rørdrum.

Rørhøg, isfugl og sortspætte er observeret flere steder i området i de seneste 5 år (Arter.dk). Ingen af arterne yngler i nærområdet, men anvender i varierende grad Sækken og området omkring Baunesletten til fødesøgning.

Det er kommunens vurdering, at etablering af kreaturovergangen ikke vil påvirke områdets egnethed som fødesøgningsområdet for de 3 ovennævnte arter, da der er tale om en mindre anlæg som muliggør at kreaturer kan passere over jorddiget uden at diget udsættes for slitage og da overgangen ikke vil medføre øget forstyrrelse eller vil reducere fødegrundlaget for arterne på udpegningsgrundlaget.

Kommunens vurderer således, at det ansøgte i sig selv, eller i forbindelse med andre projekter, ikke vil medføre væsentlig forringelse eller forstyrrelse af arter på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området.

Bilag IV-arter

På baggrund af besigtigelsen (se ovenstående beskrivelse) vurderes det, at arealet hvor kreaturovergangen placeres ikke er egnet som yngle- eller rastested for følgende bilag IV-arter: markfirben, lys skivevandkalv, stor kærguldsmed, grøn mosaikguldsmed, odder, samt arter af flagermus. Det vurderes desuden, at stedet hvor kreaturovergangen etableres ikke er egnet som ynglested for stor vandsalamander eller spidssnudet frø.

Det kan ikke udelukkes, at stor vandsalamander og spidssnudet frø raster i skovområderne og bruger jorddiget som ledelinje i landskabet. Det vurderes, at etablering af kreaturovergangen ikke vil medføre at områdets egnethed som rastested for paddearterne forringes, eller at digets funktion som ledelinje påvirkes negativt, da overgangens dæk er hævet ca. 20 cm over terrænoverfladen og at padderne derfor frit kan bevæge sig under bræddedækket.

Øvrige bilag IV-arter

Øvrige bilag IV-arter vurderes ikke at forekomme inden for 3 km af projektet, eller vurderes ikke at være sårbare over for de påvirkninger, projektet potentielt kan medføre.

Samlet vurdering ift. bilag IV-arter

På baggrund af ovenstående er det kommunens samlede vurdering, at udnyttelse af nærværende tilladelse, ikke vil medføre drab på individer, eller beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder for arter optaget på habitatdirektivets bilag IV. Det vurderes derfor, at den økologiske funktionalitet for bilag IV-arter, ikke vil blive påvirket som følge af projektet.

Høring

Det ansøgte er drøftet telefonisk med Museum Nordsjælland og Slots- og Kulturstyrelsen. Museum Nordsjælland og Slots- og Kulturstyrelsen har ingen bemærkninger.

Begrundelse for afgørelsen

Formålet med beskyttelsen af diger er at sikre de tilbageværende diger som vigtige elementer i kulturlandskabet. Digerne viser tidligere tiders arealudnyttelse, ejendoms- og administrationsforhold, fungerer som levesteder og spredningskorridorer for dyr og planter og bidrager til et afvekslende landskab. Ofte med øgnskarakteristiske digestrukturer.

Generelt er digerne vigtige kulturhistorisk levn, fordi de udgør bevarede elementer i landskabet, der markerer hvordan arealudnyttelsen har ændret sig over tid. De viser således hvordan ejendomsforholdene og de administrative grænser har været.

Landskabelig værdi

Diget er et jorddige på ca. 230 meter som markerer det østvendte skovbryn af Ryget Skov. Jorddiget løber omtrent nord-syd og mod syd og vest fortsætter diget som et mere markant stendige der markerer Ryget Skovs skovbryn. Diget er samlet set ca. 1.9 km langt. Diget er af varierende højde og i varierende tilstand og er stort set sammenhængende og afgrænser skoven fra det omgivende åbne land. Ca. 100 meter nord for hvor overgangen etableres, er der et eksisterende digegennembrud hvor en trampesti passerer diget.

Der hvor kreaturovergangen etableres er jorddiget ca. 80 cm højt og har en bredde på ca. 4 meter ved basis og fremtræder mindre markant i landskabet end den del af diget som består af et stendige.

Kulturhistorisk værdi

Diget er sandsynligvis et fredskovdige fra begyndelsen af 1800-tallet. Der hvor kreaturovergangen etableres findes dog højstammet skov på begge sider af diget. Længere mod syd og vest udgør stendiget en mere markant overgang mellem højskov (Ryget Skov) og åbent land i form af marker og græsarealer.

Biologisk værdi

Der hvor kreaturovergangen etableres, er diget uden vegetation, bortset fra enkelte hvid anemone og kimplanter af bøg, samt få mospuder. Både syd og nord for overgangen står der store bøgetræer, som bevirker at diget ligger i fuld skygge på den pågældende strækning. Diget vurderes ikke at have stor biologisk værdi på det sted hvor overgangen etableres, da det ligger i fuld skygge. Diget kan dog fungere som ledelinje for dyr som padder og mindre pattedyr.

Der er i afgørelsen lagt vægt på, at jorddiget påvirkes i begrænset omfang, idet kreaturovergangen udføres så der ikke afgraves af diget. Påvirkningen af diget begrænser sig således til at der sættes 8 stolper (Ø 18cm) på digets skrånende sider og at diget dækkes af overgangen i en bredde på 2 meter. Overgangen vil ikke hvile på digets top.

Der lægges ligeledes vægt på, at kreaturovergangen er en forudsætning for den ønskede udvidelse af græsningsfolden og at et alternativ i form af et digegennembrud vil være langt mere indgribende.

Der er endvidere i afgørelsen lagt vægt på, at græsningsprojektet har et biodiversitetsformål som vurderes at sikre og styrke naturværdierne i området og dermed varetager samfundsmæssige interesser.

Samlet set vurderer Furesø Kommune at det er et særligt tilfælde, som kan begrunde en dispensation til etablering af en kreaturovergang over jorddiget.

Fortidsminder

Hvis du støder på spor af fortidsminder eller usædvanlige naturhistoriske genstande i forbindelse med arbejdet, skal arbejdet standses og fundet straks anmeldes til henholdsvis Museum Nordsjælland (tlf. 72 17 02 40) eller Statens Naturhistoriske Museum (35 33 22 22), jf. museumslovens § 27, stk. 2 og § 29, stk. 1.

Offentliggørelse

Dispensationen vil blive offentligt bekendtgjort på kommunens hjemmeside dags dato.

Klage

Der kan klages til Miljø- og Fødevareklagenævnet over afgørelsen efter reglerne i museumslovens kap. 8a.

Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er adressaten for afgørelsen, ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører, offentlige myndigheder, lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen, og visse landsdækkende foreninger og organisationer, der har beskyttelsen af natur og miljø som hovedformål eller varetager væsentlige rekreative interesser.

Hvis du ønsker at klage over denne afgørelse, kan du klage til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Du klager via Klageportalen, som du finder et link til på forsiden af Nævnenes Hus (www.naevneneshus.dk). Klageportalen findes også på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på ligesom du plejer, typisk med MitID.

En klage er indgivet, når den er tilgængelig for kommunen i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr på 900 kr. for borgere og 1.800 kr. for virk-

somheder, foreninger, organisationer og offentlige myndigheder. Klagegebyret opkræves af Nævnenes Hus. Du betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen.

I Klageportalen sendes din klage automatisk til kommunen. Hvis kommunen fastholder afgørelsen, sender kommunen klagen videre til behandling i nævnet via Klageportalen. Du får besked om videresendelsen.

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til kommunen. Kommunen videresender herefter anmodningen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Hvis afgørelsen ønskes indbragt for domstolene, skal dette ske inden 6 måneder fra modtagelsen af afgørelsen. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes fristen dog altid fra bekendtgørelsen.

Udnyttelse af tilladelsen

Dispensationen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Rettidig klage har opsættende virkning, medmindre Miljø- og Fødevareklagenævnet bestemmer andet. Det betyder, at du i så fald ikke må udnytte dispensationen, før klagesagen er afsluttet.

Dispensationen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden for 3 år, efter den er givet, eller ikke har været udnyttet i 3 på hinanden følgende år, jf. museumslovens § 29k, stk. 2.

Kopi til:

- Naturstyrelsen Hovedstaden
- Slots- og Kulturstyrelsen
- Furesø Museer
- Museum Nordsjælland
- Danmarks Naturfredningsforening
- Danmarks Naturfredningsforening, Furesø lokalafdeling
- Dansk Ornitologisk Forening, Furesø lokalafdeling
- Friluftsrådet, Storkøbenhavn Nord
- Friluftsrådet
- Furesø By og Land
- Danmarks Kulturarvsforening
- Værløse Naturgruppe
- Dansk Botanisk Forening, Naturbeskyttelsesudvalget